

ISSN 1822–119X

Mokytojų ugdymas. 2012. Nr. 18 (1), 123–130

Teacher Education. 2012. Nr. 18 (1), 123–130

**Ramutė GAUČAITĖ, Erika MASILIAUSKIENĖ,
Aušra KAZLAUSKIENĖ, Rasa POCEVIČIENĖ**

Šiaulių universitetas • Šiauliai University

**SAVIVALDUS MOKYMASIS – SELF-DIRECTED LEARNING –
MOKYMASIS GYVENIMUI: LEARNING OR LIFE: ABSTRACTS
KNYGŲ SERIJOS MOKINIAMS, OF BOOK SERIES FOR PUPILS,
MOKYTOJAMS, TĖVAMS TEACHERS, PARENTS
ANOTACIJOS**

Kadangi nežinome, ko labiausiai reikės ateityje, būtų beprasmiška stengtis išmokyti to iš anksto. Reikėtų stengtis išugdyti žmones, kurie taip pamėgs mokytis ir taip puikiai gebės tai daryti, kad galės išmokti visko, ko tik prireiks

John Holt

Because we do not know what we will mostly need in the future, it would be useless to try teaching this in advance. It should be strived to educate people who will start enjoying learning and will be able to do this so much that they will be able to learn everything what they will need.

John Holt

Lietuvoje iki šiol nebuvo sukurtos nė vienos ugdymo sistemos, todėl šalies ugdymo praktikoje adaptuojamos užsienyje sukurtos Montessori, Valdorfo ir kt. ugdymo sistemos. Šiaulių universiteto Edukologijos fakulteto mokslininkų grupė sukūrė unikalią ugdymo sistemą, kuri buvo įdiegta pagal Europos socialinio fondo finansuojamo projektą „Savivaldaus mokymosi organizavimo modelio (SMOM), kaip netradicinės ugdymo(si) formos, taikant į inovatyvius sprendimus orientuotą ugdymą, įgyvendinimas Šiaurės ir Vakarų Lietuvos regiono mokyklose“¹. Šios sistemos *misija* – mokinių mokymosi mokytis, kaip pagrindinės mokymuisi visą gyvenimą ir mokymosi gyvenimui, kompetencijų plėtotė. Šios sistemos

So far no system of education has been created in Lithuania. Therefore, Montessori, Waldorf and other educational systems created abroad are adapted and used in the country's educational practice. The group of researchers of the Faculty of Education Studies of Šiauliai University created a unique system of education, which was implemented thanks to the project financed by the European Social Fund “Implementation of Self-Directed Learning Organisation Model as a Non-Traditional Form of (Self-)Education, Applying Education Orientated to Innovative Solutions, in the Schools of Northern and Western Lithuania Regions”¹.

The mission of this system is development

¹ Pagal 2007–2013 m. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksnių programos 2 prioriteto „Mokymasis visą gyvenimą“ VP1-2.2.-ŠMM-05-K priemonę „Kalbų mokymo, verslumo ugdymo ir inovatyvių švietimo metodų kūrimas ir diegimas“.

¹ According to priority 2 of “Lifelong Learning” of operational programme Development of Human Resources 2007-2013, VP1-2.2.-ŠMM-05-K measure “Designing and Implementing Language Teaching, Entrepreneurship and Innovative Methods of Education”.

vizija – išugdyti savivaldžiai besimokančias, inovatyvius sprendimus priimančias asmenybes, įgijusias patyčių prevencijos ir nediskriminacijos kompetencijų.

Projekto veiklų pagrindu parengta ir išleista trylika mokymo(si) vadovų, skirtų *vaikams, mokytojams ir mokymosi visą gyvenimą sistemos administracijos darbuotojams, nevyriausybinių organizacijų atstovams ir tėvams (globėjams, rūpintojams)*. Mokymo(si) vadovų turinys apima *savivaldaus mokymosi sistemos pagrindimą ir savivaldaus mokymosi proceso valdymą, besimokančiojo asmens motyvavimą ir pažinimą, mokymosi mokytis strategijas (mokymosi bendradarbiaujant, aktyvaus, konstruktyvaus, autentiško ir reflektivaus mokymosi), mokymosi mokytis veiklos stebėsenos ir į(si)vertinimo procesus*.

Mokymo(si) vadovai yra vienos ugdymo sistemos dalis ir sudaro *Mokymosi gyvenimui* seriją, įprasminančią mokymosi valdyti savo mokymąsi idėją ir pagrindžiančią jos praktinio įgyvendinimo galimybes. Mokymo(si) vadovus rengusios autorės R. Gaučaitė, A. Kazlauskienė, E. Masiliauskienė, R. Pocevičienė ir K. Rudytė tikisi, kad publikuoti vadovai taps tomis pedagogų, mokinių ir tėvų „stalo knygomis“, padėsiančiomis inovatyviai su(si) modeliuoti individualų mokymo(si) kelią, kuris bus neatsitiktinis, o patikimas, valdomas ir kokybiškas.

of competency of learners' learning to learn as the basic competency for lifelong learning and learning for life.

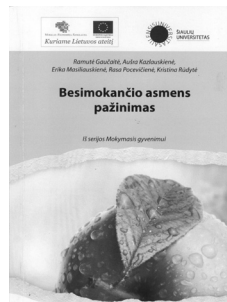
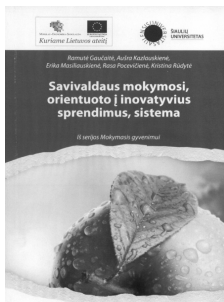
The vision of this system is education of personalities who have self-directed learning abilities, make innovative decisions, and have acquired competencies of bullying prevention and non-discrimination.

Based on project activities, thirteen guides for teaching/learning intended for children, teachers, administrative staff of the lifelong learning system, representatives and parents of non-governmental organisations (foster parents, caregivers) were prepared and published. The content of the guides for teaching/learning includes substantiation of the self-directed learning system and management of the self-directed learning process, the learner's motivation and cognition, learning to learn strategies (cooperative learning, active, constructive, authentic and reflective learning), processes of observation of learning to learn and (self-)assessment.

Guides for teaching/learning are a part of one educational system and make up a series of *Learning for Life*, giving a sense to the idea of learning to manage one's learning and grounding its practical implementation possibilities. Authors who prepared the guides for teaching/learning R. Gaučaitė, A. Kazlauskienė, E. Masiliauskienė, R. Pocevičienė and K. Rudytė hope that these guides will become teachers', pupils' and parents' "books for everyday use" that will help to (self-)model the individual path of teaching/learning in an innovative manner, which will be not accidental but reliable, managed and quality path.

Mokymo(si) vadovų anotacijos

Annotation of Teaching / Learning Guides

Mokymo(si) vadove „**Savivaldaus mokymosi, orientuoto į inovatyvius sprendimus, sistema**“ apibūdinama savivaldaus mokymosi sistema, jos reikšmė mokiniui, mokytojui, švietimo institucijai, įtaka patyčių prevencijai ir nediskriminavimui. Knygoje aptiriamos esminės filosofinės nuostatos, ugdymo(si) principai, tikslai, uždaviniai, metodai, aplinka, pagrindiniai mokymo(si) proceso dalyvių vaidmenys, plačiau pristatomi įvairūs požiūriai į mokymąsi lyginami tarpusavyje, išskiriant privalumus ir trūkumus.

Mokymo(si) vadovas „**Savivaldaus mokymosi proceso planavimas ir organizavimas, taikant į inovatyvius sprendimus orientuotą ugdymą**“ supažindina mokytojus ir mokymosi visą gyvenimą sistemos administracijos darbuotojus su savivaldaus mokymosi planavimo ir organizavimo technologijomis. Ši knyga padės atsakyti į šiuos svarbius klausimus: kaip planuoti savivaldų mokymąsi? Ką planuoti – turinį, mokinių mokymą(si) ar jo valdymą? Kaip padėti mokiniui išsikelti tikslus ir kaip jų siekti? Kaip padėti mokiniui įveikti mokymosi sunkumus? Kaip padėti mokiniui planuoti savo mokymąsi? Kaip sukurti savivaldžiai mokyti palankią aplinką? Kaip siekti patyčių, kylančių dėl mokymosi skirtumų, prevencijos? ir pan.

Mokymo(si) vadove „**Besimokančiojo asmens pažinimas**“ išsamiai pristatomi įvairūs mokymosi stiliai, akcentuojama jų ir apskritai

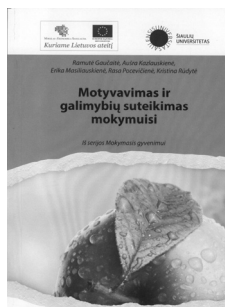
The teaching/learning guide “**The System Of Self-Directed Learning, Orientated To Innovative Solutions**” describes the system of self-directed learning, its importance to the pupil, teacher, educational institution, its impact on bullying prevention and non-discrimination. The book discusses essential philosophical concepts, principles, aims, tasks, methods, environment of (self-)education, main roles of learners of the teaching/learning process, presents various attitudes to learning.

The guide “**Planning And Organisation Of Self-Directed Learning, Applying Education Orientated To Innovative Solutions**” familiarises teachers and administrative staff of the self-directed learning system with technologies of planning and organisation of self-directed learning. This book will help to answer important questions: How to plan self-directed learning? What to plan: content, pupils’ teaching/learning or its management? How to help the pupil to set aims and seek them? How to help the pupil to cope with learning difficulties? How to help the pupil to plan his/her learning? How to create the environment that is favourable to self-directed learning? How to seek prevention of bullying arising due to learning differences?

The guide “**Cognition Of The Learning Person**” not only exhaustively presents various learning styles but also emphasizes the importance of these styles and pupils’ cognition

mokinio pažinimo svarba bei nauda visiems ugdymo(si) proceso dalyviams. Po kiekvienos klasifikacijos pateikiamas klausimynas, kuris padės nustatyti mokymosi stilių, nurodomos rekomendacijos, kaip projektuoti mokymuisi palankias strategijas.

in general and benefit for all participants of the (self-)educational process.

Mokytojai, skaitydami mokymo(si) vadovą „**Motyvavimas ir galimybių suteikimas mokymuisi**“, turės galimybių susipažinti su mokinių motyvavimu ir galimybėmis mokytis. Čia galima rasti patarimų, kaip atpažinti vidinius motyvus ir panaudoti išorinius motyvus savimotyvacijai, taip pat pristatomi mokymosi modeliai, savimotyvaciją keliančios strategijos, testai ir klausimynai.

Mokymo(si) vadove „**Mokymosi mokytis strategijos. Aktyvus mokymasis: būdai, aplinkos, šaltiniai, metodai**“ mokytojai ir mokymosi visą gyvenimą sistemos administracijos darbuotojai supažindinami su aktyvaus mokymosi strategijos taikymu siekiant ugdyti(s) savivaldaus mokymosi kompetencijas. Knygoje pateikiami sėkmingo aktyvaus mokymosi organizavimo principai, būdai, patarimai ir rekomendacijos, pristatomi galimi pamokos modeliai.

Mokymo(si) vadove „**Mokymosi mokytis strategijos. Konstruktivus mokymasis: būdai, aplinkos, šaltiniai, metodai**“ pristatoma konstruktyvaus mokymosi samprata, įprasminant besimokančių asmenų siekį suprasti analizuojamą informaciją eksperimentuojant, aktyviai dalyvaujant projektuose, siejant naują patirtį su jau turima. Siekiant atskleisti sisteminę požiūrį, analizuojamas ugdymo proceso

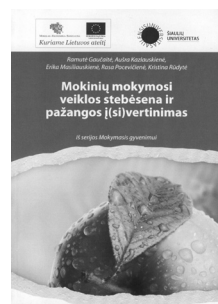
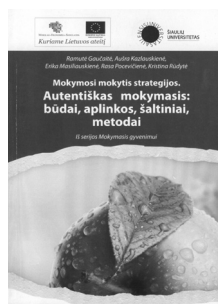
Teachers, reading the guide “**Motivation And Provision With Possibilities For Learning**” will have possibilities to get familiarised with pupils’ motivation and learning possibilities. Here you can find advice how to recognise internal motives and how to use external motives for self-motivation.

The teaching/learning guide “**Strategies For Learning To Learn. Active Learning: Ways, Environments, Sources, Methods**” familiarises teachers and administrative staff of the lifelong learning system with application of active learning strategy, seeking to (self-)develop competencies of self-directed learning. The book presents principles, ways, advice and recommendations for organisation of successful active learning.

The teaching/learning guide “**Strategies Of Learning To Learn. Constructive Learning: Ways, Environments, Sources, Methods**” presents the conception of constructive learning, giving a sense to learners’ endeavour to understand the analysed information by experimenting, active participation in projects, relating new experience to old one. Seeking to disclose the systematic approach, peculiarities

kokybės ypatybės, kurias suponuoja šio mokymosi strategijos taikymas, pateikiama praktinių pavyzdžių, kaip mokytojai gali motyvuoti mokinius veikti konstruktyviai mokantis valdyti savo mokymąsi. Aptariama, kaip su(si) kurti konstruktyviai mokytis palankią erdvę, kaip susieti formalią ir neformalią mokymosi aplinkas.

of quality of the educational process, are analysed, practical examples how teachers can motivate pupils to act constructively are given. It is discussed how to (self-)develop space that is favourable for constructive learning, how to relate formal and non-formal learning environments.

Mokymo(si) vadovas „**Mokymosi mokyti strategijos. mokymasis bendradarbiaujant: būdai, aplinkos, šaltiniai, metodai**“ skirtas padėti pedagogams ir mokymosi visą gyvenimą sistemos administracijos darbuotojams išnaudoti turimas galimybes organizuojant savivaldų mokinių mokymąsi bendradarbiaujant. Leidinyje analizuojami veiksniai, kurie turi įtakos mokymosi bendradarbiaujant sėkmei, išryškunami mokymosi savivaldžiai bendradarbiaujančioje grupėje aspektai, nagrinėjami pagrindiniai principai, aptariami savivaldžiai besimokančiųjų bendradarbiaujančios grupės formavimo klausimai, analizuojami besikeičiantys mokytojų ir mokinių vaidmenys, aiškinamasi, kokie yra ugdymo(si) proceso bendradarbiaujant organizavimo ir vertinimo ypatumai.

Mokymo(si) vadove „**Mokymosi mokyti strategijos. Iš anksto apgalvotas / reflektyvus mokymasis: būdai, aplinkos, šaltiniai, metodai**“ mokytojams ir mokymosi visą gyvenimą sistemos administracijos darbuotojams siūlomi įvairūs reflektivaus mokymo(si)

The teaching/learning guide “**Strategies Of Learning To Learn. Cooperative Learning: Ways, Environments, Sources, Methods**” is intended to help teachers and administrative staff of the lifelong learning system to use existing possibilities, organising learners’ self-directed cooperative learning. The publication analyses factors influencing success of cooperative learning, highlights learning aspects in the self-directed cooperating group, analyses main principles, discusses issues of formation of the self-directed cooperating group, analyses changing roles of teachers and pupils, explains peculiarities of organisation and assessment of cooperative learning.

The teaching/learning guide “**Strategies Of Learning To Learn. Intentional/Reflective Learning: Ways, Environments, Sources, Methods**” offers teachers and administrative staff of the lifelong learning system to use various ways of applying reflective teaching/learning strategies; presents various practical recommendations and graphic examples, discusses methods of preparing reflections,

strategijų taikymo būdai; pristatoma ne tik bendra refleksijos ir reflektivaus mokymo(si) samprata, nauda, bruožai, ciklas ir t. t., bet ir pateikiama daug įvairių praktinių rekomendacijų ir grafinių pavyzdžių, aptariamos refleksijų rengimo metodikos, refleksyvaus mokymosi proceso organizavimo aspektai.

Mokymo(si) vadove „**Mokymosi mokytis strategijos. autentiškas mokymasis: būdai, aplinkos, šaltiniai, metodai**“ pateikiamos strategijos, orientuotos į inovatyvių strategijų generavimą. Užtikrinant mokymo(si) autentiškumą per besimokančiojo asmenybės autonomiškumą, knygoje pristatomos strategijos, kurias taikant galima užtikrinti mokinių mokymosi metodų, būdų, spartos ir įsivertinimo individualaus pasirinkimo galimybes; išsamiai analizuojami atvejo kūrimo / taikymo / analizės metodai, pristatomi jų taikymo instrukcijos ir pavyzdžiai, o tai sudaro sąlygas mokiniams kurti inovacijas bei konstruoti naujas žinias ir žinojimą.

Mokymo(si) vadovo „**Mokinių mokymosi veiklos stebėseną ir pažangos į(si)vertinimą**“ tikslas – mokytojus ir mokymosi visą gyvenimą sistemos administracijos darbuotojus supažindinti ir suteikti kompetencijų taikyti inovatyvias technologijas, orientuotas į mokinių mokymosi stebėseną ir pažangos į(si)vertinimą. Knygoje taip pat aptariama pedagogų ir mokinių vaidmenų kaita mokymosi stebėsenos ir pažangos į(si)vertinimo procese, mokinių savivaldaus mokymosi į(si)vertinimo strategijos, metodai.

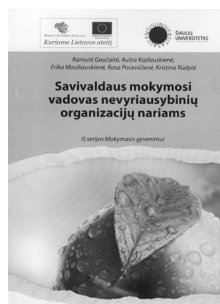
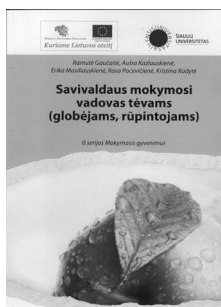
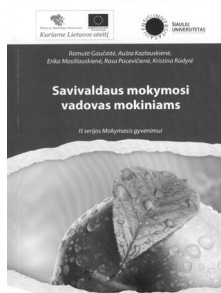
Mokymo(si) vadove „**Savivaldaus mokymosi vadovas mokiniams**“ pateikiamos rekomendacijos ir nurodomi pavyzdžiai leis mokiniams geriau pažinti save kaip besimokantįjį; suprasti, kurios asmeninės savybės padeda sėkmingai mokytis, o kurios – ne; ugdytis gebėjimą pačiam įsivertinti savo mokymosi procesą ir numatyti galimus rezultatus; žinoti tuos „kelius ir takelius“, kurie labiausiai tinka kiekvienam, siekiant užsibrėžto tikslo, ugdantis poreikį mokytis ir tobulėti, pasitikėti savimi, tikėti mokymosi sėkme.

aspects of organisation of the reflexive learning process.

The teaching/learning guide “**Strategies Of Learning To Learn. Authentic Learning: Ways, Environments, Sources, Methods**” presents strategies, orientated to generation of innovative strategies. Ensuring authenticity of teaching/learning through autonomy of the learners’ personality, the book introduces to strategies, application of which can ensure possibilities to individually choose pupils’ learning methods, ways, tempo and self-assessment; exhaustively analyses methods of case creation/application/analysis, presents instructions and examples of their application, creating conditions for pupils to create innovations and self-construct new knowledge and knowing.

The aim of the teaching/learning guide “**Observation Of Pupils’ Learning Activities And (Self-)Assessment Of Progress**” is to familiarise teachers and administrative staff of the lifelong learning system and provide them with competencies of applying innovative technologies, directed to observation of pupils’ learning and (self-)assessment of progress. The book also deals with the shift in teachers’ and pupils’ roles in the process of observation of pupils’ learning and (self-)assessment, strategies, methods of (self-)assessment of pupils’ self-directed learning.

The book “**The Guide To Self-Directed Learning For Pupils**” lists recommendations and examples enabling pupils to better know themselves as learners; understand which personal traits help to learn successfully and which do not; self-develop the ability to self-assess his/her learning process and foresee possible results; know these “roads and paths”, which are most suitable for everyone, seeking the set aim, self-developing the need to learn and improve, be self-confident, trust in success of learning.

Mokymo(si) vadovas „**Savivaldaus mokymosi vadovas tėvams (globėjams, rūpintojams)**“ skirtas tiems tėvams (globėjams, rūpintojams), kurie nori dalyvauti savo vaikų mokymo(si) procesuose ir padėti jiems ne tik sėkmingai baigti mokyklą, bet ir įgyti kur kas sudėtingesnių bei gyvenimiškai svarbių kompetencijų. Siekiant šio tikslo, knygoje pristatoma savivaldaus mokymosi samprata ir esmė, mokymo(si) proceso planavimas ir organizavimas bei nurodomas tėvų vaidmuo užsiimant šiais procesais, savivaldžiai besimokančių vaikų pažinimas ir pagalbos jiems būdai, metodai, įvairūs vaikų motyvavimo mokymuisi ir mokymo(si) vertinimo klausimai. Tai vadovas, kuriame pateikta informacija suteiks galimybę tėvams geriau suprasti savo vaikus, susikalbėti su jais ir jų mokytojais.

Mokymo(si) vadovas „**Savivaldaus mokymosi vadovas nevyriausybinių organizacijų nariams**“ skirtas padėti nevyriausybinių organizacijų nariams tapti savivaldaus mokymosi organizavimo pagrindinėje mokykloje socialiniais partneriais, užtikrinančiais formaliojo ugdymo(si) metu mokinių įgytų mokymosi mokyti kompetencijų tęstinumą neformalių veiklų įvairovės aplinkose. Be to, siekiama paskatinti su(si)kurti reikalingas sąlygas mokytis iš patirties veikiant neformalioje aplinkoje, laisvai rinktis mokymo(si) būdus, strategijas, jų eiliškumą, tuos pasirinkimus derinant prie individualių poreikių ir galimybių.

“**The Guide To Self-Directed Learning For Parents (Foster Parents, Caregivers)**” is intended for those parents (foster parents, caregivers) who want to take part in their children’s teaching/learning processes and help them not only to successfully finish schools but also to acquire far more complex and critical competencies. Seeking this aim, the book presents the conception and essence of self-directed learning, planning and organisation of the teaching/learning process and parents’ role in it, cognition of self-directed learners and ways, methods of support for them, various issues of motivating children to learn and assessment of teaching/learning. This is the guide containing information that will enable parents to better understand their children and make themselves understood by them and their teachers.

“**The Guide To Self-Directed Learning For Members Of Non-Governmental Organisations**” is intended to help members of non-governmental organisations to become stakeholders of organisation of self-directed learning in the basic school, ensuring continuity of competencies of learning to learn, acquired during formal (self-)education, in the environments of various non-formal activities. Besides, it is sought to promote to (self-)create necessary conditions to learn from experience, acting in non-formal environment, freely choose ways, strategies of teaching/learning, their sequence, adjusting these choices to individual needs and possibilities.